

**Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio
atstovas užsieniui mjr. JUOZAS LUKŠA
1921 08 04 – 1951 09 04**

Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų štabo įgaliotiniai užsieniui Jurgis Krikščionas-Vytautas ir Juozas Lukša-Kęstutis keliuoneje į Lenkiją. 1947 m. gegužės mėn.

Juozas Albinas Lukša gimė 1921 m. rugpjūčio 4 d. Marijampolės aps. Veiverių vlsč. Juodbūdžio k. ūkininkų šeimoje. 1940 m. baigė Kauno „Aušros“ berniukų gimnaziją. Pirmosios sovietų okupacijos metu, 1941 m. balandžio mėn., tapo studentų rezistencinės grupės, vėliau sietos su Lietuvos aktyvistų frontu, nariu. Buvo suimtas, 17 dienų kalintas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. Prasidėjus SSRS ir Vokietijos karui, išsivadavo. Vokiečių okupacijos metais studijavo Vytauto Didžiojo universitete Architektūros fakultete. Dalyvavo antinacinėje veikloje, priklausė Lietuvos frontui.

1944 m., prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, kartu su kitais šeimos nariais dalyvavo rezistenciniame judėjime. Nuo 1945 m. – Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės partizanas. 1946 m. birželį Tauro apygardos vado įsakymu buvo paskirtas laikraščio „Laisvės Žvalgas“ vyriausiuoju redaktoriumi. Vėliau ėjo Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės vado pavaduotojo, rinktinės Propagan-

Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų štabo įgaliotiniai užsieniui Juozas Lukša-Kęstutis (antras iš kairės), Jurgis Krikščionas-Vytautas (trečias iš kairės) ir Tauro apygardos Vytauto rinktinės štabo nariai pakellui į Lenkiją vieši pas rėmėją *Naktibaldą*. 1947 m. gegužės 5 d.

dos skyriaus viršininko, rinktinės štabo viršininko pareigas, buvo paskirtas Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų štabo adjutantu. Konspiracijos tikslais naudojo keliolika slapyvardžių: Vytis, Kazimieras, Skirmantas, Arminas, Kęstutis, Skrajūnas, Adomas Mickevičius, Daumantas, Mykolaitis ir kt.

J. Lukša buvo vienas iš 1946 m. vasarą įkurto Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS), organizacijos, siekusios suvienyti visas antisovietines pasipriešinimo jėgas, steigėjų. 1946 m. pabaigoje su kitais rezistentais Vilniuje demaskavo sovietų saugumo į BDPS vadovybę infiltruotą agentą Juozą Markulį-*Erelį*. 1947 m. sausį paskirtas naujai įkurtos Tauro apygardos Birutės rinktinės vadu.

1947 m. gegužės mėnesį J. Lukša-Kęstutis ir Jurgis Krikščionas-Vytautas, kaip kuriamos Lietuvos partizanų vadovybės įgaliotiniai, perėjo SSRS ir Lenkijos sieną. Lenkijoje susitiko su užsienio lietuvių rezistencijos atstovu, perdavė iš Lietuvos atsigabentą partizanų parengtą dokumentaciją, informavo apie

Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų štabo įgaliotiniai užsieniui Jurgis Kriksčiūnas-Vytautas (sėdi kairėje) ir Juozas Lukša-Kešutis (prigulęs dešinėje) pakeliui į Lenkiją. Antroje eilėje stovi juos lydintys Tauro apygardos partizanai (iš kairės): Aleksas Keleris-Tigras, Vytautas (Vitalius) Gavėnas-Vampyras ir Stasys Gurevičius-Nykštukas. Aistiškių miškas, 1947 m. gegužės 12 d.

sunkią krašto padėtį ir grįžo atgal į Lietuvą.

1947 m. gruodžio mėnesį J. Lukša kartu su Kazimieru Pypliu-Audroniu, kaip BDPS Prezidiumo įgaliotiniai, antrą kartą prasiveržė į Vakarų. Ieškodamas kontaktų su lietuvių emigracijos atstovais lankėsi Švedijoje, Vakarų Vokietijoje, Prancūzijoje. Susitikimuose informavo apie krašto rezistencijos padėtį, siekė užmegzti reguliarius ryšius su užsieniu, ieškojo materialinės paramos partizanams. 1948 m. liepos 9 d. dalyvavo Baden Badene (Vakarų Vokietija) vykusiame pasitarime su Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto (VLIK) ir BDPS užsienio delegatūros atstovais Lietuvos laisvinimo klausimu. Gyvendamas Prancūzijoje Daumanto slapyvardžiu parašė knygą apie Lietuvos laisvės kovas „Partizanai už geležinės uždangos“, kuri kartu su nuvežtu į Vakarų laišku Popiežiui Pijui XII bei kita medžiaga atskleidė pasaulio visuomenei okupantų terorą ir pasipriešinimą jam Lietuvoje. Mokėsi prancūzų ir amerikiečių žvalgybos mokyklose.

Juozas Lukša ir Tauro apygardos partizanų vadovybės nariai po sėkmingai įvykdytos užduoties Lenkijoje. Šunskų miškas, 1947 m. birželio mėn. Iš kairės: Vytauto rinktinės vadas Vytautas (Vitalius) Gavėnas-Vampyras, Birutės rinktinės vadas Juozas Lukša-Skirmantas, apygardos štabo narys Jonas Aleščikas-Rymantas ir Kešutėlio rinktinės vadas Kazimieras Greblikas-Sakalas

Skirmantas
TAURO APYGARDOS ŽVALGYBOS VYRIAUSIS
VIRŠINIŲ KAS

Įgaliotiniai ryšiams su Vakarais Juozas Lukša-Skrajūnas ir Kazimieras Pyplis-Audronis (pritūpę) ir juos į žygį išlydintys Tauro apygardos partizanai. Barzdų visč., Skirkiškės k., 1947 m. gruodžio 14 d.

Žygio į Vakarų metu. Rytprūsiai,
1947 m. gruodžio mėn.

Juozas Lukša (pirmas dešinėje) su Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto vadovybe.
Vakarų Vokietija, 1948 m.

Iš kairės: Jonas Pajaujis, Leonas Prapuolenis, Mykolas Krupavičius ir Juozas Lukša

BDPS
Prezidiumas
1947.XII.13.

Hr. 998

Įgaliojimas.

Šiuo pažymiu, kad laisvės kovotojas Skrajūnas
yra įgaliotas BDPS Prezidiumo vardu atlikti uždevinius pagal
raštą nr.1002.

Antanas
BDPS PREZIDIUMO
VIRMININKAS

Visiškai slapta.
Asmeniškai.

Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS)
prezidiumo įgaliojimas, skirtas Juozui Lukšai-Skrajūnui.
1947 m. gruodžio 13 d.

Juozas Lukša prie memuarų „Partizanai už geležinės uždangos“ rankraščio. Paryžius, 1948 m.

1949 m. vasario mėn. visą Lietuvos išlaisvinimo kovą sujungusi organizacija – Lietuvos laisvės kovos sąjūdis (LLKS), tų pačių metų rudenį J. Lukšą paskyrė LLKS Visuomeninės dalies Politinio skyriaus viršininku bei LLKS atstovu užsieniui.

1950 m. spalio pradžioje J. Lukša Jungtinių Amerikos Valstijų (šalies, 1949 m. buvusios NATO įkūrimo iniciatore) žvalgybos desantu buvo persiųstas iš Visbadeno (Vakarų Vokietija) į Lietuvą. Lapkričio 25 d. buvo paskirtas LLKS Gynybos pajėgų štabo Žvalgybos skyriaus viršininku. 1950 m. gruodžio 31 d. jam suteiktas Laisvės Kovotojo Karžygio garbės vardas, apdovanotas 1-ojo laipsnio Laisvės Kovos kryžiumi (su kardais), o 1951 m. vasario 16 d. – suteiktas partizanų majoro laipsnis.

1949 metų Turoto būvimo praeje
Brangiai Dijo tei
Paryžius, 1948 m.

Pirmasis Juozo Lukšos-Daumanto knygos „Partizanai už geležinės uždangos“ leidimas. Čikaga, Jungtinės Amerikos Valstijos, 1950 m.

J. Lukša žuvo kovodamas, patekęs į pasalą, kurią 1951 m. rugsėjo 4 d. Pabartupio k. apylinkių miške (dab. Kauno raj.) surengė MGB 2-N valdybos vadovaujama agentų smogikų grupė, pasinaudojusi MGB užverbuotu buvusiu jo bendražygiu.

Lietuvos Respublikos Prezidento 1997 m. lapkričio 20 d. dekretu J. Lukšai suteiktas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinas (dab. – Vyčio Kryžiaus ordino Didysis kryžius), 1999 m. gruodžio 22 d. pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 1998 m. sausio 15 d. įsakymu suteiktas majoro laipsnis (po mirties).

Juozas Lukša (dešinėje) su bendražygiu iš Žvalgybos mokyklos Jonu Kuputu-
Ursumi. Paryžius, 1949 m. balandžio mėn.

Juozas Lukša su Nijolė Bražėnaite vestuvių dieną – 1950-ųjų liepos 23-iają.
Tiubingenas, Vakarų Vokietija

NICHOLAS
ADAM

VISITEUR + AVEC PRESTATIONS
ZONES FRANÇAISE
VISITOR FACILITIES AUTHORIZED
BRITISH AND FRENCH ZONE
BESUCHER VERGUNSTIGUMGEN
BRITISCH UND FRANZÖSISCHE ZONE

88342

COMBINED TRAVEL BUREAU
TUEBINGEN
OFFICE TRAVEL DE
LONDON
MEYER
bureau rög

LIETUVOS RESPUBLIKA
RÉPUBLIQUE DE LITHUANIE

UŽSIENIO PASAS
PASSPORT POUR ÉTRANGER

PASO Nr. / No. du passeport: **248/50**

PASO SAVIŅIKO PAVARDĖ IR VARDAS / Nom du porteur: **LUKŠA Juozas-Albinas**

DRABUŲ KELIJASIA ŽMONA / Accompagné de sa femme

III VAIKAI / et de enfants

PILYTYBĖ / Nationalité: **Lietuvos LITHUANIENNE**

SERIJA OR. No. 4780

Būna galio 12 mėnesių. © Juozas Lukša 78 metų.

SYMĖS SIGNALEMENT

Zemė - Femme

Chetnonas / Prėdėdas		
Gimimo metai / m. / Date de naissance	Juozas Albinas Lukša	
Amas / m. / Age	1921-III-10	
Šeimininkas / Patronas		
Šeimos padėtis / État civil	vedęs / marié	
Pavardė / Nom	Albinas / ovale	
Pavardė / Nom	Luksos / verto	
Kitas pavardė / Autre nom	Terminis / châtaignes	
Plaukų spalva / Couleur des cheveux		
Spalva / Couleur		
Spalva / Couleur		

VAIKAI — ENFANTS

Vardas / Nom	Amas / Age	Lytis / Sexe

Legation
LONDON

Pasas suteiktas portuok / Signature de titulaire

[Signature]

It is issued / et de sa femme

A. Lukša

Document, lequel postérieur passe dative

Juozo Lukšos užsienio pasas

Iš Vakarų grįžę partizanai desantininkai. Kazlų Rūdos miškai, 1950 m. spalio mėn. Iš kairės: Klemensas Širvyš-Sakalas, Juozas Lukša-Skirmantas ir Benediktas Trumpys-Rytis

Juozas Lukša-Mykolaitis su Tauro apygardos partizanų vadovybe. Iš kairės: Tauro apygardos yado adjutantas Pražas Naujokas-Kietis, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio atstovas užsieniui, Gynybos pajėgų štabo Žvalgybos skyriaus viršininkas Juozas Lukša-Mykolaitis, apygardos vadas Viktoras Vitkauskas-Karijotas ir apygardos Žalgirio rinktinės štabo ūkio skyriaus viršininkas Pranas Bastys-Dūmas. Kazlų Rūdos miškai, 1950 m.

1950 m. lapkričio mėn. Kazlų Rūdos miškuose vykusio Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) vadų susitikimas. Iš kairės: LLKS Gynybos pajėgų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas, partizanas desantininkas Benediktas Trumpys-Rytis, LLKS atstovas užsieniui, Gynybos pajėgų štabo Žvalgybos skyriaus viršininkas Juozas Lukša-Mykolaitis ir Pietų Lietuvos (Nemuno) partizanų srities vadas Sergijus Staniškis-Viltis

Paskutinė žinoma Juozo Lukšos fotografija. Iš kairės: Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės vadas Vincas Daunoras-Ungurys, Pietų Lietuvos (Nemuno) partizanų srities vadas Sergijus Staniškis-Viltis, partizanas Vytautas Garmus-Pavasaris, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Gynybos pajėgų štabo Žvalgybos skyriaus viršininkas Juozas Lukša-Mykolaitis. Prienų žilas, 1951 m. gegužės mėn.

JUOŽAS LUKŠA

1921-1951

LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR
REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRAS

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA